Bijlage

In de brief werd op hoofdlijnen al ingegaan op de veranderingen die in gang zijn gezet bij de diverse actuele moderniseringsvraagstukken. Onderstaand wordt uitgebreider ingegaan op alle casuïstiek en de dilemma's die hierbij spelen op het toekomstbestendiger formuleren van wet- en regelgeving.

1. De opkomst van digitale platformen

De taximarkt

Op de taximarkt bestaan de nieuwe ontwikkelingen met name uit de opkomst van apps zoals Uber, Taxify en Yeller. Deze apps brengen de vraag naar en het aanbod van taxidiensten op een gemakkelijke manier bij elkaar en bieden de mogelijkheid om dienstverlening transparanter te maken.
Met name de dienst UberPop loopt onder de huidige wetgeving tegen problemen aan, omdat zij aan veel regels niet voldoet.

Naar aanleiding van deze ontwikkelingen en de evaluatie van de Wet personenvervoer 2000 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu voorgesteld een aantal eisen al op korte termijn te schrappen of te wijzigen. Hiermee wordt de ruimte voor nieuwe initiatieven en innovaties vergroot en tegelijkertijd de regeldruk verminderd. Zo is het voorstel om het examen voor vakbekwaamheid als onderdeel van de ondernemingsvergunning te schrappen; hoeven taxichauffeurs niet langer te beschikken over een vergunningsbewijs in de taxi; worden digitale alternatieven voor de verplicht fysiek aanwezige tariefkaart mogelijk gemaakt; mag de verplichte ritbon ook digitaal worden aangeboden en wordt de taxameterplicht geschrapt bij vaste prijsafspraken in het taxivervoer, bijvoorbeeld via een app. Tevens wordt onderzocht of en in welke vorm de taxameter en Boordcomputer Taxi (BCT) in de toekomst wenselijk en noodzakelijk zijn.

Daarnaast wordt onderzocht of verdere vernieuwing ook vanuit de overheid gestimuleerd kan worden. Vóór de zomer van 2015 wordt in overleg met provincies en gemeenten daarom gestart met een onderzoek naar mogelijke verbeteringen in de taxi- en OV-regelgeving, daar waar een deur tot deur reis vanuit het reguliere OV niet meer rendabel te maken is. Specifiek voor deze situaties wordt experimenteerruimte gecreëerd. Resultaten uit zo'n experiment hebben voorspellende waarde en kunnen mogelijk bijdragen aan een minder gereguleerde markt in de toekomst.

Particuliere woningverhuur aan toeristen

De opkomst van digitale platformen zoals Airbnb en Wimdu hebben de drempel voor particulieren om hun woning tijdelijk te verhuren aan toeristen substantieel verlaagd. Als gevolg hiervan is een sterke toename van particulier aanbod voor toeristen waarneembaar, die past binnen de bredere trend van de opkomst van de deeleconomie. De opkomst van particuliere verhuur aan toeristen via platformen biedt kansen, zowel voor aanbieders als voor toeristen. Daarnaast vergroot een groter en diverser toeristisch aanbod de aantrekkelijkheid van Nederland en kan zo een impuls worden gegeven aan de gastvrijheidseconomie. Het kabinet juicht deze ontwikkelingen dan ook van harte toe.

Echter, de opkomst van digitale platformen kan ook tot problemen leiden, bijvoorbeeld omdat verhuur gepaard kan gaan met overlast voor omwonenden of indien woningen tegen de wens van de eigenaren worden onderverhuurd.

In het bijzonder in de betaalbare corporatiehuursector kunnen problemen ontstaan aangezien dit de beschikbaarheid van betaalbare huurwoningen voor de lagere inkomens onder druk kan zetten. Omdat wet- en regelgeving niet in alle gevallen is toegesneden op de situatie van particuliere woningverhuur aan toeristen, kan dit tot onduidelijkheid leiden over de wijze waarop aan regelgeving kan worden voldaan. Dit kan een aanzuigende werking hebben op professionele partijen, die gebruik kunnen maken van deze onduidelijkheid om op structurele basis woningen te verhuren aan toeristen en zo de regels voor de reguliere hotelbranche ontwijken.

Deze uitwassen leiden tot spanningen tussen de mogelijkheden voor innovatie en de te beschermen publieke belangen zoals veiligheid en de positie van derden. Deze spanningen kunnen op termijn de verdere ontwikkeling van particuliere verhuur aan toeristen in de weg staan. Het is daarom van belang om vernieuwing te faciliteren en uitwassen tegen te gaan. Samen zullen de minister voor Wonen en Rijksdienst en ik daarom nader verkennen hoe de opkomst van platformen als Airbnb en Wimdu in goede banen kan worden geleid. Hierbij zal ook worden bezien of wet- en regelgeving moet worden aangepast. Hiertoe worden gesprekken gevoerd met verschillende belanghebbenden. Voor het einde van het jaar ontvangt uw Kamer hierover nadere informatie.

Samenhangend analysekader voor digitale platformen
Digitale platformen ontwikkelen zich razendsnel en spelen een steeds belangrijkere rol in onze samenleving. Zoals bovenstaande casussen uit de taxi- en verhuurmarkt illustreren brengen deze platformen kansen en uitdagingen met zich mee. De ontwikkelingen rond digitale platformen roepen de vraag op of het beleidsinstrumentarium van de overheid nog wel goed aansluit bij de snelheid van de digitale ontwikkelingen. Daarom ben ik een onderzoek gestart naar de rol die platformen spelen in het internetwaardeweb[1]. Het doel van dit onderzoek is om te komen tot een samenhangend analysekader voor vraagstukken aangaande digitale platformen. Dit moet de overheid in staat stellen om de kansen die platformen bieden te benutten en beter om te kunnen gaan met de mogelijke risico's. Voor het einde van het jaar verwacht ik de Tweede Kamer te informeren over de uitkomsten.

Naar aanleiding van mijn toezegging aan het lid Van Tongeren tijdens de begrotingsbehandeling van Economische Zaken[2] heb ik in mijn reguliere overleg met de Autoriteit Consument en Markt (ACM) aandacht gevraagd voor de mogelijke consequenties van dominante posities van platforms in de deeleconomie. De ACM heeft mij gemeld dat zij de opkomst van digitale platforms nauwlettend volgt en hierbij ook aandacht schenkt aan eventuele mededingingsaspecten. Tevens betrek ik de ACM bij het onderzoek naar de opkomst van digitale platformen waar dit punt ook in wordt meegenomen. Daarnaast heb ik van het Verbond van Verzekeraars vernomen dat de deeleconomie ook hun aandacht heeft. Om individuele verzekeraars meer inzicht te geven in de risico's van de deeleconomie, inclusief de wijze waarop deze verzekerd kunnen worden, heeft het Verbond een position paper geschreven. Inmiddels komen er ook steeds meer verzekeringen beschikbaar die dekking bieden aan risico's in de deeleconomie.

---

[1] Kamerstuk 26 643, nr. 345.
[2] Handelingen II 2014/15, nr. 15.

Daarnaast is tijdens de begrotingsbehandeling van Economische Zaken een motie aangenomen van het lid Van Tongeren, die de regering verzoekt een arbeidsmarktverkenning uit te voeren naar de deeleconomie, bijvoorbeeld door de Sociaal Economische Raad te vragen dit mee nemen in de al aangevraagde studie naar de circulaire economie[3]. In reactie op deze motie heb ik aangegeven dat naar aanleiding van de motie Van Ojik[4] het kabinet reeds een brief zou sturen aan de Kamer waarin wordt ingegaan op de mogelijke effecten van nieuwe technologie op de arbeidsmarkt. Deze brief is eind vorig jaar aan uw Kamer gestuurd[5]. Tevens heb ik in reactie op de motie Van Tongeren aangegeven dat ik het graag aan de SER laat om te bezien of en hoe zij dit aspect willen betrekken in het onderzoek naar circulaire economie dat al wordt uitgevoerd. Het lid Van Tongeren heeft aangegeven zich te kunnen vinden in deze uitleg van de motie. Ik heb daarom de SER op de hoogte gebracht van hetgeen is gewisseld tussen mij en uw Kamer.

2. De economische potentie van data

De ontwikkeling van ICT en het internet zorgen voor een snelgroeiende stroom aan gegevens. Deze gegevens, vaak aangeduid met de term big data, kunnen steeds beter worden geanalyseerd en worden gebruikt voor tal van nieuwe toepassingen, zoals betere behandelmethoden in de zorg en efficiëntere logistieke processen. Een vraag die hierbij opkomt is of het verzamelen en verwerken van al deze data leidt tot ongewenste verspreiding van persoonsgegevens. Burgers willen er bij nieuwe toepassingen namelijk op kunnen vertrouwen dat hun privacy wordt gerespecteerd en dat ze op grond van hun persoonsgegevens niet worden gediscrimineerd. De wet biedt daartoe bescherming, maar sluit niet aan op alle vormen van gebruik van data. Dit kan het vertrouwen van burgers ondermijnen en bedrijven ervan weerhouden de kansen die innovatief gebruik van data biedt, te benutten.
Het kabinet vindt het van belang dat er meer duidelijkheid komt over de relatie tussen de bescherming van persoonsgegevens en de mogelijkheden voor het gebruik van data voor de ontwikkeling van innovatieve datagedreven producten en diensten. Daarom heb ik een expertgroep 'Big data en privacy' opgericht[6], met vertegenwoordiging uit de wetenschap, bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld. De expertgroep zal aan de hand van een verzameling casussen uit de private sector onderzoeken waar er spanning ontstaat met wettelijke kaders en hoe dit vertaald kan worden in praktisch toepasbare kennis voor bedrijven, in de vorm van na te streven en na te laten acties. Daarbij wordt gepoogd te anticiperen op de bepalingen in de nieuwe Algemene Verordening gegevensbescherming waarover thans nog in Brussel onderhandeld wordt. Het streven is het resultaat van de expertgroep voor het einde van het jaar aan uw Kamer te zenden.

3. Slimme apparaten

Drones

De afgelopen jaren hebben drones, oftewel onbemande luchtvaartuigen, een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt en zijn deze voor een steeds breder publiek beschikbaar gekomen. Drones kennen brede toepassingsmogelijkheden en hebben daarmee veel potentieel voor

[3] Kamerstuk 34 000 XIII, nr. 39.
[4] Kamerstuk 27406, nr. 212.
[5] Kamerstuk 29 544, nr. 581.
[6] Kamerstuk 32 761 nr. 78.

commercieel gebruik, bijvoorbeeld bij de inspectie van landbouwgewassen en windmolens of voor mediadoeleinden. Daarnaast zien veel veiligheidsdiensten potentie in het gebruik van drones. Een wettelijk kader dat aansluit bij het toenemende gebruik van drones ontbrak vooralsnog echter nog. De minister van Veiligheid en Justitie, de staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu en ik hebben daarom begin maart gezamenlijk een brief aan de Tweede Kamer gestuurd over de noodzaak tot het ontwikkelen van specifiek beleid ten aanzien van drones, waarbij veiligheid, economische kansen en privacy centraal staan. Een van de zes uitgangspunten is dat de overheid innovatieve ontwikkelingen door bedrijven en kennisinstellingen graag wil faciliteren, bijvoorbeeld door ruimte te geven aan test- en oefenlocaties. De nadere uitwerking volgt later dit jaar.

Het voornemen van het kabinet is er op gericht om op korte termijn de regelgeving zodanig aan te passen dat de mogelijkheden voor beroepsmatig gebruik van drones worden verruimd. Voor het gebruik van lichtere drones zullen eenvoudiger eisen gaan gelden dan voor zwaardere drones. Het is de bedoeling om met de nationale regelgeving zo veel mogelijk aan te sluiten bij eventuele Europese regelgeving, die naar verwachting pas in 2017 tot regels zal leiden. Op deze manier ontstaat er een gelijk speelveld voor de Nederlandse industrie ten opzichte van andere Europese spelers.

Daarnaast worden er verschillende verkenningen gestart, onder meer in het agro-domein, om de commerciële toepassing van drones verder te operationaliseren. Deze verkenning zal begin 2016 gereed zijn.

De zelfrijdende auto
Nederland wil met het mogelijk maken van zelfrijdende voertuigen op de openbare weg inspelen op innovatieve ontwikkelingen die op korte en lange termijn helpen bij het verbeteren van de doorstroming van het verkeer, het verbeteren van verkeersveiligheid en het zuiniger rijden. In de verre toekomst hebben zelfrijdende auto’s mogelijk een nog grotere maatschappelijke impact. Denk aan het anders besteden van reistijd, meer- en betere mobiliteit voor ouderen of mensen met een beperking, ander ruimtegebruik in de stad omdat auto’s zichzelf kunnen parkeren en veranderingen in het mobiliteitssysteem.

Gezien deze potentie van zelfrijdende auto’s streeft het kabinet ernaar Nederland voorop te laten lopen in de ontwikkeling ervan, onder andere door ruimte te creëren in wet- en regelgeving. Sinds begin 2015 is het mogelijk om grootschalige testen te starten. Hiermee kan de Rijksdienst voor Wegverkeer op basis van maatwerk ontheffingen gaan verlenen en kunnen we als overheid meegroeien met de technologische ontwikkelingen. Dit omdat op dit moment nog geen beoordelingscriteria of uitvoeringswetgeving voorhanden is. Op langere termijn zijn aanvullende aanpassingen nodig, in regelgeving, (digitale) infrastructuur, rijvaardigheidseisen en mogelijk ook op het terrein van aansprakelijkheid.

Een toekomstbestendig kader voor intellectuele eigendomsrechten
Intellectuele eigendomsrechten (hierna: IE-rechten) zijn voor bedrijven van groot belang bij het versterken van hun concurrentiekracht. Ondernemingen kunnen beter profiteren van innovatie als zij gebruikmaken van IE-rechten. Actuele technologische ontwikkelingen zoals e-commerce en 3d-printing

hebben effect op traditionele productie- en distributiemodellen en daarmee op intellectuele eigendomsaspecten. Informatie is altijd, overal en direct beschikbaar en consumenten maken graag gebruik van zeer gemakkelijk verkrijgbare nieuwe diensten, ook als dat illegaal is. Deze ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor de inhoud, het gebruik en de handhaving van IE-rechten. Voor al dan niet commerciële gebruikers is het niet altijd duidelijk of, en zo ja welke intellectuele eigendomsrechten kunnen rusten op nieuwe werkwijzen, zoals bijvoorbeeld 3d-printing. Tegelijkertijd is het voor een rechthebbende lastig om zicht te krijgen op degenen die (vaak ook zonder toestemming) gebruik maken van de beschermde innovaties, te meer omdat aanbieders van producten en diensten in de interneteconomie vaak op verschillende markten tegelijk opereren en nauwelijks gebonden zijn aan fysieke landsgrenzen.

Momenteel staat niet vast of deze ontwikkelingen belemmeringen opleveren voor het gebruik van het IE-systeem of dat de huidige (IE-)regelgeving wellicht belemmerend werkt voor de verdere groei van markten waarin dergelijke innovaties een grote rol spelen. De ontwikkelingen in deze sectoren gaan echter snel en het is daarom belangrijk vroegtijdig na te denken over de gevolgen die dit kan hebben voor het IE-systeem als geheel. Via dialogen met relevante betrokkenen oriënteer ik me momenteel op de invloed van technologische ontwikkelingen op de toekomstbestendigheid van het huidige IE-systeem. Het is namelijk van groot belang dat dit systeem toegankelijk blijft voor innovatieve bedrijven, dat het een goede rechtszekerheid biedt, transparant is en de balans met maatschappelijke belangen in het oog houdt. Na afloop van deze oriëntatie onder stakeholders wordt het resultaat met hen gedeeld en zal ik dit gebruiken voor een nadere standpuntbepaling.

Medische technologie

Innovatieve medische technologieën zoals bijvoorbeeld 3d geprinte schedel- of heupimplantaten, hebben de potentie om de kwaliteit van de zorg te verbeteren en de zorgkosten omlaag te brengen. Voorafgaand aan de (Europese) markttoelating moet voor dergelijke technologen zorgvuldig gekeken worden naar mogelijke risico's en het medisch nut. Zorg die zichzelf nog niet bewezen heeft moet daarnaast in Nederland nog een traject te doorlopen alvorens een vergoeding ten laste van de zorgverzekering een feit is.

De Nederlandse regelgeving voor geneeskundige zorg biedt in beginsel voldoende ruimte voor vergoeding van toepassingsvormen van dergelijke nieuwe medische technologieën. In de Nederlandse regelgeving is bepaald dat er aanspraak op vergoeding van geneeskundige zorg bestaat indien een persoon daar redelijkerwijs op aangewezen is, het een behandeling betreft zoals medisch specialisten die plegen te bieden en voldoet aan de stand van de wetenschap en praktijk, en bij ontbreken van een zodanig maatstaf, door hetgeen in het betrokken vakgebied geldt als verantwoorde en adequate zorg en diensten. Indien een bepaalde behandeling of medische technologie daaraan voldoet, bestaat er in principe ruimte voor een vergoeding. De bewijslast ligt hierbij bij de innoverende aanbieder.

Het is voor de patiënt van belang dat in alle stadia zorgvuldig wordt gekeken naar verantwoorde en adequate zorg. Tegelijkertijd kan in Nederland veelbelovende, innovatieve zorg, met het instrument van de 'voorwaardelijke toelating' in sommige gevallen sneller beschikbaar komen.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zal na ontvangst van het rapport en advies van Actal over medische hulpmiddelen bekijken of sprake is van ongerechtvaardigde belemmeringen in dit proces en overwegen hoe deze kunnen worden aangepakt.

4. Stimuleren van nieuwe verdienmodellen

Nieuwe retailconcepten
Gemeenten willen ruimte bieden aan ondernemers die inspelen op de behoefte aan nieuwe winkelconcepten, waaronder mengvormen van horeca, detailhandel, cultuur en dienstverlening. Gemeenten juichen deze ontwikkelingen toe omdat het naast nieuwe werkgelegenheid ook bijdraagt aan de diversiteit en leefbaarheid van (binnen)steden. De mogelijkheden van nieuwe mengvormen kunnen worden beperkt door zowel lokale regels als landelijke wettelijke kaders. Zo worden mengvormen waarbij men ook alcohol wil schenken beperkt door de regels in de Drank- en Horecawet.

Het kabinet heeft in de Retailagenda[7] aangegeven samen met lokale partijen te verkennen welke mogelijkheden er zijn voor functiemenging binnen de bestaande wettelijke kaders, waaronder de Drank- en Horecawet en het Omgevingsrecht. Daarnaast zal met lokale partijen worden geïnventariseerd welke belemmeringen er zijn voor het combineren van detailhandel en horeca die niet binnen de huidige kaders passen.

Het kabinet zal bij de evaluatie van de Drank- en Horecawet in 2016 verkennen of bestaande belemmeringen voor het combineren van detailhandel en horeca, waaronder mengvormen waarbij men ook alcohol wil schenken, kunnen worden weggenomen. De belangen van volksgezondheid, openbare orde en veiligheid zullen hierbij als uitgangspunt dienen.

Insecten als grondstof voor diervoeding
Het gebruik van insecten als grondstof voor diervoeders (en humane consumptie) biedt interessante kansen voor innovatie en nieuwe verdienmogelijkheden voor Nederlandse ondernemers. Insecten vormen door hun hoge eiwitgehalte een duurzame nieuwe bron van eiwitten.

De toepassing van dierlijke eiwitten, waaronder insecten, in diervoeders is vanwege voedselveiligheids- en dierenwelzijnsregels niet toegestaan. Dit is voornamelijk te herleiden naar de BSE-crisis, waar dierlijke eiwitten in diervoeders een risico bleken te vormen voor het ontstaan van gevaarlijke dierziektes. Bovendien is deze wet- en regelgeving tot stand gekomen voordat insecten in beeld kwamen als nieuwe eiwitbron. Bij gebruik van insecten zijn de risico's nog niet goed bekend. Wet- en regelgeving lijken daarmee dus niet aan te sluiten bij de toenemende wens om insecten als grondstof voor diervoeders te kunnen toepassen.

Het toelaten van insecten in diervoeders vergt aanpassing van Europese regels. Op dit moment wordt de Nederlandse inzet hiervoor vormgegeven. Vooruitlopend daarop ben is de Green Deal Insecten voor Feed, Food en Farma gestart[8], waarin in overleg met ondernemers wordt gekeken hoe een

[7] Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 27 838, nr. 13.
[8] http://www.ondernemendgroen.nl/greendeals/Pages/Green_Deal_Insecten_voor_Feed_Food_en_Farma_97.aspx

toekomstige aanpassing van wet- en regelgeving eruit kan zien en welke wet- en regelgeving wel passend is voor het kweken van insecten.

De Europese digitale interne markt
Een uniform regelgevend kader op Europees niveau is belangrijk voor de schaalbaarheid van innovaties en om nieuwe verdienmodellen een kans te geven. Een veel gehoorde klacht van vernieuwende ondernemers is namelijk dat zij te maken hebben met verschillende regelgevende kaders waaraan hun innovaties moeten voldoen. Op 6 mei jl. heeft de Europese Commissie een digitale interne markt strategie gepresenteerd, waarmee zij de optimale randvoorwaarden wil creëren voor een digitale interne Europese markt. Een aantal van deze maatregelen ziet specifiek toe op de toekomstbestendigheid van regelgeving, bijvoorbeeld om deze geschikt te maken voor digitale technologieën zoals het streamen van video’s.

Modernisering van het auteursrecht
Vorig jaar is in Brussel Richtlijn 2014/26/EU betreffende het collectieve beheer van auteursrechten en naburige rechten en de multiterritoriale licentieverlening van rechten voor onlinegebruik van muziekwerken tot stand gekomen. Deze richtlijn versimpelt de uitgifte van multiterritoriale licenties door collectieve beheersorganisaties voor onlinegebruik van muziek binnen de EU. Daardoor kunnen met nieuwe innovatieve online diensten muziekwerken ook grensoverschrijdend aangeboden worden. De richtlijn treedt in april 2016 in werking. Het wetsvoorstel om deze richtlijn uit te voeren ligt voor advies bij de Raad van State.

Nieuwe technologische ontwikkelingen houden niet op bij de grens. De Nederlandse inzet in Brussel is daarom altijd geweest om het auteursrecht aan te passen aan de ontwikkelingen in het digitale tijdperk. Daarom is Nederland ook verheugd dat de Commissie recent in haar digitale interne markt strategie heeft aangekondigd eind 2015 met moderniseringsvoorstellen te komen voor het auteursrecht. Nederland heeft al gepleit voor een flexibeler en meer toekomstbestendig systeem van uitzonderingen en beperkingen. Daarbij moet er een juiste balans zijn tussen de gerechtvaardigde belangen van rechthebbenden enerzijds en die van gebruikers anderzijds.

Gelijke tarieven voor fysieke en digitale media
De toenemende digitalisering van de economie biedt ook kansen voor de media. Denk hierbij bijvoorbeeld aan e-books en de digitale krant. Het verlaagde btw-tarief voor fysieke media zorgt voor een kostenvoordeel ten opzichte van digitale media, die gezien de aard van het product lastig is uit te leggen. In een recente brief aan de Kamer heeft het kabinet haar standpunt op deze zaak verduidelijkt[9]. Het kabinet kan zich niet vinden in een onderscheid tussen fysieke en digitale media, dat nu wordt gemaakt in de btw. Een verruiming van de mogelijkheden om hetzelfde btw-tarief toe te passen vergt echter aanpassing van de Europese btw-wetgeving. Het kabinet is blij dat dit onderwerp inmiddels op de EU-agenda staat. In haar mededeling over de Digital Single Market heeft de Commissie aangegeven nader te kijken naar de btw-behandeling van fysieke en digitale media. Het kabinet zal blijven aandringen op aanpassing van de btw-richtlijn op dit punt.

Kansen voor eCommerce

[9] Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 34 002, nr. 93.

Het kabinet steunt het uitgangspunt om de online toegang tot goederen en diensten in heel Europa te verbeteren. Op het terrein van grensoverschrijdende elektronische handel kan winst behaald worden door een aantal regels op het gebied van consumentenbescherming en contractenrecht verder te harmoniseren en vereenvoudigen. Hierbij vind het kabinet het van belang dat een hoog niveau van consumentenbescherming wordt geboden, zonder dat innovatie wordt belemmerd en onnodige lasten voor handelaren worden veroorzaakt.

Ruimte voor innovaties door innovatiegericht inkopen
Een klacht die soms naar voren wordt gebracht is dat de aanbestedingsregels onvoldoende ruimte zouden bieden aan het inkopen van innovaties. Uit de evaluatie van de wet blijkt dat de Aanbestedingswet 2012 deze ruimte in voldoende mate biedt, echter dat van deze ruimte niet altijd gebruik wordt gemaakt. Aanbestedende diensten maken namelijk zelf de afweging of zij innovatieve producten of diensten inkopen. Om hen te stimuleren innovatiegericht aan te besteden bestaan diverse initiatieven. Zo voer ik het programma ‘Inkoop Innovatie Urgent’ uit, waarin aan aanbestedende diensten kennis, instrumenten en een netwerk worden geboden. Ook kunnen aanbestedende diensten bij PIANOo, het expertisecentrum aanbesteden, informatie verkrijgen over hoe zij innovatiegericht kunnen inkopen. Daarnaast bevatten de nieuwe Europese Aanbestedingsrichtlijnen, die uiterlijk in het voorjaar van 2016 in de Aanbestedingswet 2012 geïmplementeerd moeten worden, een nieuwe procedure voor het inkopen van innovaties: het innovatiepartnerschap. Deze procedure maakt het mogelijk dat een aanbestedende dienst die een behoefte heeft waarvoor in de markt geen oplossing beschikbaar is, samen met een of meer ondernemers een nieuw product ontwikkelt en na die ontwikkeling dat product direct aankoopt. De procedure van het innovatiepartnerschap biedt innovatieve bedrijven dus meer kansen om hun ideeën uit te werken tot een bruikbare oplossing.

Wet Markt en Overheid
De Wet Markt en Overheid heeft als doel het creëren van gelijke concurrentievoorwaarden tussen overheden en bedrijfsleven. Het uitgangspunt van deze wet is dat overheden economische activiteiten mogen uitvoeren, waarbij ze zich aan een aantal gedragsregels moeten houden, zoals het doorberekenen van integrale kosten. Overheden kunnen op dit uitgangspunt een uitzondering maken, indien de uitvoering van de economische activiteit in het algemeen belang plaatsvindt. Een voorbeeld is de verhuur van een sporthal of de toegang tot een gemeentelijke parkeergarage. Dit zijn economische activiteiten die een gemeente kan uitvoeren en waarbij de gemeente een publiek belang hoger kan inschatten dan het belang van gelijke concurrentievoorwaarden voor marktpartijen. In dat geval kan de betreffende overheid een algemeen belang besluit maken. Daarmee wordt de economische activiteit uitgezonderd van de toepassing van de gedragsregels. Het signaal dat deze uitzondering regelmatig door overheden wordt gebruikt is mij bekend. In de reactie op de evaluatie van de Wet Markt en Overheid, die ik deze zomer aan uw Kamer zal sturen, zal ik hier nader op ingaan.

Wet Vaste Boekenprijs
Innovaties in de boekenmarkt roepen ook vragen op over de vaste boekenprijs, die Nederland reeds kent vanaf 1923 en die sinds 2005 is neergelegd in de Wet op de vaste boekenprijs. In haar brief van 6 februari

2015 heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uw Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de tweede evaluatie van de Wet op de vaste boekenprijs. Uit deze evaluatie volgt dat diverse marktontwikkelingen, zoals de toegenomen digitale verkoop van boeken en nieuwe online diensten en verdienmodellen, het debat voeden over het nut, de noodzaak en de werking van de Wet op de vaste boekenprijs. Ook de opkomst van e-books, waarvoor de vaste boekenprijs niet geldt, draagt bij aan deze discussie. Zo steeg het aantal verkochte e-books tussen 2009 en 2013 van 110.000 naar 1,7 miljoen en is nu ruim 40% van de leverbare titels ook als e-book beschikbaar. In haar brief van 6 februari 2015 licht de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap toe, gelet op het belang van een divers en breed beschikbaar aanbod van boeken, de komende vier jaar de Wet op de vaste boekenprijs te continueren. Na twee jaar zal de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uw Kamer tussentijds informeren, onder meer over de stand van zaken bij de digitalisering met het oog op de functionaliteit van de wet. Over vier jaar zal de Wet op de vaste boekenprijs opnieuw worden geëvalueerd.

Postdiensten
In de afgelopen jaren hebben zich aanzienlijke veranderingen voorgedaan in het gedrag en de behoeften van gebruikers van postdiensten. Als gevolg van de opkomst van elektronische alternatieven, zoals e-mail, is het traditionele postverkeer een minder belangrijk communicatiemiddel geworden en is door de afname in de vraag naar postdiensten een trend ontstaan van volumedalingen. De structurele volumedalingen hebben druk gezet op de financiële houdbaarheid van de universele postdienst (UPD), een verplichting waarmee wordt beoogd een kwalitatief goede, betaalbare en toegankelijke basispostvoorziening voor burgers en kleinzakelijke gebruikers te waarborgen. Op 26 mei 2015 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel tot modernisering en flexibilisering van de UPD aangenomen, waarin maatregelen zijn opgenomen om een rendabele uitvoering van de UPD te kunnen waarborgen en daarmee de continuïteit van een kwalitatief goede, betaalbare en toegankelijke basispostvoorziening die is ingericht op de huidige wensen van burgers en kleinzakelijke gebruikers. Zo worden de eisen inzake postvestigingen en brievenbussen aangepast, opdat de kosten van de UPD kunnen verminderen en toekomstige tariefstijgingen kunnen worden beperkt. Ook wordt een periodieke evaluatie van de UPD wettelijk verankerd. Tijdens deze periodieke evaluatie zal aandacht worden besteed aan verwachtingen ten aanzien van toekomstige postvolumes en ontwikkelingen en kunnen specifieke maatregelen aan de orde zijn om de continuïteit van de UPD te waarborgen.